

BÖLCSESSÉG KEZDETE
KÁRPÁT-MEDENCEI PROTESTÁNS TEOLÓGUS HALLGATÓK KONFERENCIÁJA

KIVONATOS FÜZET

Veres Ábel

KRE-HTK

témavezető: **dr. Kodácsy Tamás**

tudományos főmunkatárs, KRE-HTK

A béke drámája – Bonhoeffer és az erőszakmentes ellenállás

Bár Bonhoeffer nem használta közvetlenül a „teodráma” kifejezést írásaiban, mégis erős kapcsolat vehető észre a két teológiai megközelítés között. Mindkét megközelítés hangsúlyozza a hívők aktív részvételét Isten üdvtervében, valamint Bonhoeffer teológiai műveiben és Hans Urs von Balthasar teodráájában is élénk tárl az élet drámai elbeszélésként való felfogása, melyben a keresztyének a teodráma részeseivé válnak.

Bonhoeffer számára a hit nem a tanok passzív elfogadását jelenti, hanem a világgal való aktív elköteleződést. Ebben az értelemben teológiája „performatív” jellegűnek tekinthető, ugyanis az egyének arra hivatottak, hogy részt vegyenek Isten megváltó művének kibontakozó drámájában.

A teodráma elmélete és Bonhoeffer teológiája leginkább az etika terén kapcsolódik egymáshoz. Ez Bonhoeffernél társadalmi szerepvállalásban, a náci rendszerrel szembeni ellenállásban csúcsosodik ki, melynek alapja, hogy Bonhoeffer szerint az igazi tanítványsághoz konkrét tettekre és a gonosz ellen való kiállásra van szükség – akár személyes áldozatok árán is. Ez a világban való aktív szerepvállalás válasz Isten megszólítására, amely Jézus tanítását és életét követve radikális felhívás az erőszakmentesség gyakorlására.

Páll László

KRE-HTK

témavezető: **dr. Péntek Dániel**
egyetemi adjunktus, KRE-HTK

*Prózai akcentusok törvényei és azok statisztikai vizsgálata
a tibériási masszorában*

Magyar nyelven hiánypótló volt Kustár Zoltán: A héber Ószövetség szövege című munkája, melynek nyomán egy a kifejezetten a prózai akcentusokkal foglalkozó és a gyakorlatban is alkalmazható kutatás aktuális és szükségszerű a tudományos párbeszéd folytatása érdekében.

A tibériási iskola masszorétái hármass funkcióval látták el az általunk is használt bibliakiadásban (BHS) szereplő akcentusokat. Ezek hangsúlyjelek, zenei jelzések, melyek értelmi tagolást is végeznek. Előadásomban ezen akcentusok néhány szabályszerűségének ismertetése után egy megbízható alapszöveg keresésének, a megfelelő program megírásának és korrigálásának a problémájával foglalkozom.

Ez jelenti kutatásom alapját, melynek korlátait megértve és észben tartva alkalmas lehet arra, hogy mind a fent megnevezett, mind a nemzetközi szakirodalom állításait felülvizsgálja, pontosítsa.

Eredményeim közül közlök néhányat típushiba szerint és példákkal támasztom alá. A kutatás egy hosszabb munka kezdete, mely kiterjed a költői akcentusokra és akár más alapszövegekre is, továbbá felhívja a figyelmet a felelősségünkre a jövő tudományos életének alakításában és a múlt kiértékelésében a még soha nem látott technikai fejlettségünk fényében.

Szikra Benedek

EHE

témavezető: **dr. Korányi András**
egyetemi tanár, EHE

*Teológiai útkeresés az „államrend-változások” közepette
a Magyarországi Evangélikus Egyházban 1948 és 1954 között*

A dolgozatomban az 1948 és 1954-es esztendő közötti teológiai útkeresés témáját járja körül a Magyarországi Evangélikus Egyházban (MEE). A dolgozatomban célja, hogy feltárja ennek a folyamatnak a legfőbb irányait és legfontosabb, leglátványosabb szereplőit, teológiai kiindulásukat és hatásukat. Céltom eléréséhez összehasonlító szövegelemzést alkalmaztam az elérhető kortárs teológiai szakírásokban. A dolgozatomban kiindulásában bemutatom, hogy Karl Barth, hogyan befolyásolta ennek a folyamatnak az indulását, miképpen rajzolódtak ki a teológiai lehetőségek a MEE kommunizmuson keresztül vezető útjában. Azt is tárgyalom, hogy kik és hogyan vettek ebben a párbeszédben részt, kit, milyen teológiai szempontok vezettek és hogy mik voltak legfontosabb teológiai vezérfogalmak. A kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a későbbiekben (1958 után) kialakult Diakóniai Teológia gyökerei és kialakulása visszavezethető erre az időszakra és ahhoz szorosan kapcsolódik, sőt, azzal folyamatot képez.

Szikra–Jeszencsák Lilla

EHE

témavezető: **dr. Pángyánszky Ágnes**
egyetemi tanár, EHE

*A gyülekezeti munkatársak bevonásának lehetőségei
a többszörös intelligencia elméletének vizsgálata alapján*

Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatja, hogy a lelkészek jelentős részét terhelik olyan feladatkörök, melyek nem kapcsolódnak szorosan munkájukhoz. Ezeket a feladatköröket ideális esetekben a gyülekezeti munkatársakon túl külsős szakemberek látják el.

De, mit lehet tenni abban az esetben, ha a gyülekezet nem képes megfizetni a külsős szakértő segítségét?

Hogyan deríthetők fel a gyülekezetben rejlő, kiaknázatlan képességek egy- egy szolgálat, vagy feladat ellátására?

Elősegítheti-e a gyülekezeti tagok elköteleződését, gyülekezeti megszilárdulását bizonyos szolgálatok delegálása?

Alkalmazható -e a gyülekezeti munkatársképzés, munkatárs választás Howard Gardner többszörös intelligencia elméletével? Ha, igen, hogyan?

Dolgozatomban ezekre a kérdésekre kerestem a választ a budafoki, illetve budaörsi evangélikus gyülekezet szolgálatvállalóinak segítségével.

A dolgozat főrészt képezi egy anoním kérdőív, mely a többszörös intelligencián túl a gyülekezetek életére, jövőjére is kiterjed. A kérdőív kiértékelése segített képet alkotni a Budapest agglomerációjában élő gyülekezetek demográfiai képéről, a szolgálatot vállalók egyéni többszörös intelligenciájáról, valamint a közösség tagjainak kapcsolatáról.

Angyal–Cseke Csaba

EHE

témavezető: **dr. Hafenschner Károly**
egyetemi tanár, EHE

„A mise megmaradt nálunk és a legnagyobb áhítattal ünneplik.” (CA XXIV:1)
Az ordinárium tételei az evangélikus liturgikus hagyományban

Luther liturgiai reformja a római egyház miséjét olyan adottságnak tekintette, amelynek megvan az óegyházi hagyományból igazolható alapja, így módon szükségtelennek tartotta a reformációban megújult egyház istentiszteletét új, az eddigtől egészen eltérő struktúrára felépíteni. Luther miseáldozatot illető kritikája azonban olyannyira beárnyékolja a reformátor miseliturgiával kapcsolatos gondolatait, hogy sokan megfélemedeznek arról, hogy milyen pozitívan beszélt a liturgia szépségéről, gazdagságáról, értékeiről. Kutatásomban így arra kerestem a választ, hogy a középkor végén virágzó ordinárium-tételek gazdagságát milyen módon örökölte át a lutheránus istentiszteleti gyakorlat. A kérdés megválaszolását a korai német miseadaptációkon túl a 16. századi Wittenberg, a 17. századi Drezda, a 18. századi Lipcse istentiszteleti gyakorlatához kötődő különböző szerkönyvek vizsgálatával, és más korabeli tudósítások elemzésével kíséreltem meg. Kutatásomban külön hangsúlyt kapott a lutheri liturgikus tradíció felvilágosodás korában bekövetkező összeomlása is, amelynek legmarkánsabb hatásait éppen az ordinárium elhagyásában érthetjük tetten. Ez azonban szinte magától értetődővé tette azt is, hogy a liturgikus reformmozgalmaknak az állandó tételek visszaállítására tett törekvéseit is érintsem, keresve a címben idézett hitvallási tétel helyreállításnak mai lehetőségeit.

Balázs Eszter

DRHE

témavezető: **dr. Kovács Ábrahám**
egyetemi docens, DRHE

*A debreceni diákok teológiai és irodalmi gondolkodása, nemzeti nevelése
a 19–20. században a „Közlöny” lapjain keresztül*

A közel félezer éves Debreceni Református Kollégium múltjának feltárásával már sokan foglalkoztak. Tíz éve kollégista diákként az Alma Mater iránti tiszteletből jómagam is kutatásba kezdtem. Balogh Ferenc debreceni professzor edinburghi mintára szervezte meg a Hittanszaki Önképző Társulat-ot, melynek állandó lapja volt a Közlöny, mely a kutatásom fő forrása. Ez volt az első ifjúsági teológiai szakirat, ahol a „legjelesebb szerkesztők és legképzettebb hittanulók összesítették erejüket” 1870 és 1948 között. A lap első nyolc évfolyama kézzel írott példányokból állt, a tízediktől már nyomtatásban jelent meg. 1900-ban ez volt a magyarországi református teológiák ifjúságának folyóirata, a következő évtől pedig az összes protestáns teológia közös lapja. 1909-től 1928-ig ismét csak a református ifjúság birtokolta, az utóbb említett évtől pedig csak a debreceni hallgatóké volt. A kommunizmus hatására 1944-ben leállásra kényszerült, de két év után ismét megjelent. A kutatásban azt szeretném bemutatni, hogy mit tud kezdeni egy 21. századi debreceni teológus a 19. század végén és a 20. század közepén kiadott kollégiumi lapszámok írásaival, s ezen belül belekóstolni teológus elődeink irodalmi és teológiai gondolkodásába, nemzeti nevelésébe, illetve a HÖT tevékenységébe.

Szabó Viktória

DRHE
témavezető: **dr. Kis Klára**
DRHE

*A negatív istenképek beépülésének hosszútávú hatásai.
A lelkipásztori munka lehetőségei*

Dolgozatom célja feltárni a minden emberben élő istenkép mozgatórugóit, és azok kölcsönhatását az énkép és a szülőkép vonatkozásában. A dolgozat elején két fejezetben kifejtem a negatív istenkép és az énkép mibenlétét, kialakulását, illetve azokat a tényezőket, amelyekre hatással vannak. A dolgozat záró egységében a lelkipásztori munka lehetőségeivel foglalkozom olyan tekintetben, hogy milyen lehetőségeik és eszközeik vannak a gyülekezeti tagok negatív istenképének gyógyításában.

Gönczy Ákos

SRTA

témavezető: **dr. Enghy Sándor**
egyetemi tanár, SRTA

Itt él és ítél

Témáját tekintve a dolgozat elsősorban a Zsolt 82,1–8 elemzésére és a Jn 10,22–39 szakasszal való tartalmi és nyelvi összefüggéseire összpontosul.

Az összefüggésekre a Jn 10,22–39 szakaszból írt alapvizsgadolgozatom írása közben figyeltem fel. Először egyfajta szerkesztési, szerkezeti összefüggést véltem felfedezni a két szakasz között. Az, hogy van-e köze egymásnak a két szakasznak kétségtelen, mivel a Jn 10,34-ben szerepel egy versidézet ami konkrétan a Zsolt 82,6 vers egyik része. A kutatás alatt az összefüggések nyelvi és tartalmi szinten is gyarapodtak, aminek a kifejtése a dolgozat célja.

Ebben a dolgozatban a zsoltár szövegét elemzem és abból kiindulva hasonlítom a két szakasz kontextusát, teológiai mondanivalóját, kulcsfogalmait, helyzetét és céljait.

Vincze István

SRTA

témavezető: **dr. Szatmári Emília**
egyetemi adjunktus, SRTA

Részletek a Jákótelki Egyházközség történetéből

Dolgozatom megírása azt a célt szolgálja, hogy a mai Erdélyben élő református keresztyének által oly kevésbé ismert, Jákótelke nevet viselő faluhoz tartozó református egyházközséget bemutassam. Annak életébe jobban bevilágítsak, és elmondjam történelmének különböző, olykor sorsdöntő momentumait, amelyek e gyülekezet életében bekövetkeztek.

A dolgozat mindemellett néhány gyülekezet kérésére készült, hogy amennyiben lehet, készüljön egy összefoglaló irat az egyházközségről, ugyanis a történelem folyásával a településről és ezzel együtt a gyülekezetéről is igen kevés kézzel fogható adat, forrás maradt fent. A gyülekezet birtokában is, a legrégebbi jegyzőkönyv csupán 1860-ig megy vissza. Holott egyes kutatók és történészek azt mondják, hogy Jákótelke az egyik legidősebb falu egész Kalotaszegen, mivel találtak feljegyzéseket, iratokat már az 1200–1300-as évekből. Az tény, hogy a templom virágzásakor a tipikus kalotaszegi jegyeket viselte. Értem itt az öt tornyot, a zsindejes tetőzetet, az igen díszes szószéki koronát, illetve a kazettás mennyezetet. Hogy ezek hogyan tűntek el és hogyan nyerte el mostani alakját a gyülekezet központja az alábbi dolgozat elmondja.

A gyülekezetről azt kell tudni, hogy mindig lelkész és egyházat tisztelő közösség volt és még most is az. De ebben a gyülekezetben is, mint minden egyes más, úgy keresztyén. Mint más felekezetű, közösségben a halál évről évre csak szedi áldozatait megállíthatatlanul. A születések száma pedig nem kompenzálja azt, csupán csak egy töredékét annak. De az itt élő emberek hisznek a halál utáni életben és imádkoznak azért a mindennapokban, hogy kínlásuk, erőfeszítésük majd meghozza gyümölcsét.

Halász Emília Erzsébet

SRTA

témavezető: **dr. Enghy Sándor**
egyetemi tanár, SRTA

Derék asszony, a mindennapok harcosa

A tudományos kutatásomban a Péld 31,10–31-ben található költeménnyel, a derék asszony dicséretével foglalkozom, főképp az exegetikai elemzésével. Az előadásban egy mélyebb kitekintést szeretnék bemutatni a költemény egyik szemléletmódját előtérbe helyezve. A szakaszban található kifejezések kapcsolatát vizsgálom a hadászatban használatos azonos szavakéval. Hiszen a derék asszony dicséretében számos olyan szó található, amely arra utal, hogy ez a költemény hadi kifejezéseket alkalmaz a civil életre. Ezzel arra buzdít minket, hogy ezt az ideális nőt, akit a példabeszéd leír, úgy szemléljük, mint egy hősie karaktert, egy harcost, aki az otthonában vívja a mindennapok csatáit. Valóban, ez a szakasz egyben egy tipikus győzedelmi himnuszként is felfogható, azzal a kis eltéréssel, hogy itt nem a katonák viadalát élteti a költemény, hanem az erkölcsös nő tetteit dicséri. A példabeszédben belül a következő versekben előforduló kifejezésekkel foglalkozom: 10. (צַפְּהָ), 27. (עֹז), 25. (יְדִיָּהּ שְׁלֵמָה), 19. (חֲגִיר), 17. (טָרַף), 15. (לֶחֶם), 14. (שָׁלַל), 11. (חֵיל). Ezeket a kifejezéseket hasonlítom össze más bibliai előfordulási helyeikkel és következtetést levonva állapítom meg, hogy a költemény úgy tárja elénk a derék asszonyt, mint a mindennapok harcosát.

Nagy Eszter

KPTI-REF

témavezető: **dr. Kiss Jenő**

egyetemi tanár, KPTI

*„Holtomiglan vagy holtáiglan”?
A jegyesbeszélgetés, mint házasságkötésre való felkészítés
gyakorlatának ismerete keresztyén fiatal házaspárok körében*

A relacionális etika szerint a másik emberrel való találkozás és kapcsolat meghatározza a létezésünket: általa formálódunk, az ember a Te által lesz Én-né. A házasság ideális esetben egy életre szóló kapcsolat, amelyben a házastársak keresik az egymás iránti valódi és hosszantartó szeretet, az egymás melletti és általi növekedés lehetőségeit.

A gyors és sokszor felszínes megoldásokat kínáló társadalmunkban, az értékek relativizálódásával együtt jár a házasság intézményének gyengülése. A házasságra készülő fiataloknak segítségre van szükségük a romboló szellemi, érzelmi és erkölcsi társadalmi hatások közepette. Ez a felismerés nem tükröződik kellőképpen az egyház, a lelkipásztor szolgálatában. Emiatt egyre sürgetőbb a házasság- és családgondozás, ezen belül pedig a jegyesbeszélgetés, mint szakszerű, preventív és lelkigondozói jellegű kazuális szolgálat meghonosítása.

Kutatásomban többek között arra keresem a választ, hogy a jegyesbeszélgetés gyakorlata milyen mértékben ismert a fiatal házaspárok körében. Milyen képzetek élnek a fiatalokban a jegyesbeszélgetéssel kapcsolatban? Melyek azok a releváns témák, amelyek a jegyesbeszélgetés részét kellene képezzék?

Feltételezésem szerint a jegyesbeszélgetések ismertsége összefüggésben áll a házasságkötés évével, valamint a házastársak életkorával is. Ennek feltérképezéséhez az empirikus kutatás módszereit is segítségül hívom, önbevallásos kérdőívek és azok eredményeinek korrelációs statisztikai feldolgozása által.

Füstös Paul

KPTI-REF

témavezető: **dr. Kovács Zsolt**
egyetemi adjunktus, BBTE

*Kegyességre sarkalló ábrázolások 18–19. századi
erdélyi református szószékmellvédeken*

Kutatásom hat erdélyi református templom (Pusztakamarás, Marosvécs, Beresztelke, Újtorda, Koronka, Ótorda) szószékeinek művészettörténeti vizsgálatát tűzi ki céljául. Szelekcióm olyan kritériumrendszerre épül, amely az említett műalkotások keletkezési korát, anyagát, valamint ikonográfiai programját veszi figyelembe. Az erdélyi reformáció korai századainak gyakorlatában a szószékek dekorációjára általában különböző ornamentális díszeket, megrendelői címereket és bibliai helyeket idéző feliratokat használtak. Az 18. század második felében, valamint a 19. század elején azonban feltűnnek olyan példák is, amelyeket szimbolikus képekkel, emblematisz ábrázolásokkal díszítettek. Feltételezem, hogy e műalkotások kidolgozásában és kivitelezésük támogatásában jelentős szerepet játszottak a helyi arisztokrata családok, akiknek patrónusi tevékenysége hozzájárult az elképzeléshez és megvalósításhoz egyaránt. Mivel a protestáns hagyományban a szószék a szakrális tér konstitutív része, feltehetőleg a rajta szereplő dekorációk nem tévesztik ezt szem előtt. Kísérletet teszek tehát annak bizonyítására, hogy a mellvédek díszítései nem véletlenszerűen, hanem jól átgondolt teológiai normák mentén születtek meg. Ehhez kétségkívül szükséges áttekinteni a téma liturgikatörténeti jelentőségét is. A dolgozat tárgya egyszerre művészettörténeti és teológiai jelentőségű, ennél fogva e két aspektus elválaszthatatlanul egybefonódik a műalkotások esettanulmány-jellegű tárgyalása során.